

'KINDEREN SPREKEN MET WOORDEN' BESPREEKBAAR MAKEN

Wat is mijn doel?

Gebaseerd op wat kinderen vertellen zegt de wetenschap dat het belangrijk is dat het kind kan spreken met woorden.

Dit *betekent voor het kind* dat het kan spreken over wat het voelt en denkt.

Dit *betekent voor de ouders* dat zij zelf luisteren naar en praten met het kind.

Dit *betekent voor de bemiddelaar* (die via de ouders werkt) dat u de ouders ondersteunt door 'luisteren naar en praten met het kind door de ouders' bespreekbaar te maken.

Door 'luisteren en spreken' *bespreekbaar te maken* ondersteunt u via de ouders het kind.

Wie spreekt met het kind?

De ouders

Ouders die op u beroep doen, doen dit in een periode waarin veranderingen in het gezin/de familie centraal staan. Tijdens deze periode van veranderingen hebben kinderen hun ouders extra nodig, om met hen te kunnen spreken. Kinderen voelen vaak meer behoefte om hun gedachten en emoties met hun ouders te kunnen delen. Kinderen vertellen in onderzoek dat praten met hun ouders over de scheiding voor hen een grote steun betekent. Het zorgt voor verbondenheid, geeft veiligheid en het gevoel belangrijk te zijn. Kinderen hebben dan het gevoel dat er rekening met hen wordt gehouden. Ze weten dat hun ouders, door samen met hen te praten, weten wat belangrijk voor hen is.

Ze kunnen hierdoor vertrouwen hebben in wat hun ouders uiteindelijk zullen regelen. Als kinderen met professionelen spreken worden die door kinderen vaak ervaren als een soort indringers die zich bemoeien met iets wat ze liever intern, in de privacy van het gezin houden.

Als u niet overneemt van ouders geeft u hen de boodschap *Ik geloof in uw deskundigheid als ouder*. Dit kan ouders zelfvertrouwen geven om nog meer te doen. Veel ouders zien ertegenop om met hun kind over vaak moeilijke, pijnlijke en confronterende onderwerpen te spreken.

Met de nodige erkenning van hun inzet als ouder, zet een overgrote meerderheid van de ouders de stap om zelf met hun kinderen te spreken.

Ouders willen dat hun kinderen zo weinig mogelijk last hebben van het apart wonen. Het beeld van ouders over hoe ze hier kunnen voor zorgen is heel divers. Sommige ouders vinden dat ze goed voor hun kind zorgen door niet te veel te spreken over het apart wonen. Ze proberen hun kind zoveel mogelijk weg te houden van alles. Sommige ouders vinden dat het net nodig is dat alles haarfijn wordt uitgelegd, tot in de kleinste details. Andere ouders vinden dan weer dat het beter is om te wachten tot kinderen vragen stellen.

U hebt uiteraard uw eigen idee over wat kinderen ondersteunt. Uw eigen idee kan botsen met wat u merkt dat de ouders doen of niet doen. Ook dan zijn kind en ouders niet gebaat bij een vermanende vinger, of iemand die hen wijst op wat ze niet goed doen of beter anders zouden doen. Ouders die adviezen krijgen worden vaak alleen nog maar onzekerder en de kans dat ze verlamd geraken is reëel.

U kunt het onderwerp 'praten met woorden' bespreekbaar maken. Bespreekbaar maken houdt onder andere in dat u woordenschat aanreikt aan de ouders, dat u stof tot reflectie geeft. Als ouders weinig luisteren naar en spreken met hun kind is dit vaak een kwestie van niet goed weten hoe. Spreken zorgt immers voor een confrontatie met de last die kinderen eventueel voelen. Kinderen hebben nu eenmaal niet graag dat hun ouders apart gaan wonen.

De bemiddelaar

Uit heel wat onderzoek waarin kinderen zelf aan het woord komen en uit internationale literatuur i.v.m. bemiddeling blijkt dat het niet voor de hand ligt en zeer delicaat is om als bemiddelaar zelf een gesprek te hebben met het kind. Een aantal overwegingen op een rijtje.

- ***Overwegingen vanuit 'wat ondersteunt het kind en zijn ouders'***

De kans dat spreken met derden het kind ondersteunt is het grootst als die derden behoren tot de privé-kring van het kind. Kinderen willen in de eerste plaats zinvolle conversatie met hun ouders. Spreken met een bemiddelaar of een andere professioneel betekent voor het kind extra investeren in een nieuwe context. Als kinderen het gevoel hebben niet zinvol te kunnen converseren met hun ouders, kan een gesprek met een professioneel overwogen worden. In de praktijk blijkt dat slechts een heel kleine minderheidsgroep van de kinderen zelf de vraag heeft om met een derde te praten.

Het kind leeft na het organiseren van het apart wonen verder met zijn ouders. Investeren in communicatie tussen ouder en kind staat dus voorop.

- ***Overwegingen vanuit de eigenheid van bemiddeling naast andere dienstverleningen***

De eigenheid van bemiddeling naast andere dienstverleningen als therapie, onderhandelen, begeleiden, ... is dat het accent ligt op het maken van een context waarin het mogelijk wordt voor de ouders om 'zakelijk te regelen'. U doet tussenkomsten die daar vooral op gericht zijn. Het doel van therapie en van begeleiding is gericht op het welzijn van mensen. Het doel van onderhandelen is een overeenkomst bereiken. De tussenkomsten van een bemiddelaar, een therapeut en een onderhandelaar zijn van een andere aard en dat is ook nodig omdat het doel verschillend is.

De verschillende dienstverleningen door elkaar laten lopen vergroot het risico dat de kracht van elke dienstverlening op zich voor een stuk verloren gaat. Het onderscheid tussen therapie en bemiddeling duidelijk behouden is dus van belang.

Jennifer McIntosh (2006) schrijft over hun Australisch model van 'child inclusive mediation': *It is a therapeutic mediation process. It is 'a specialist therapeutic model, anchored clinically within frameworks of attachment and divorce theory. The therapist assists parents to create an emotionally safe enough basis for their child.* In dit model worden de kinderen systematisch betrokken via een gesprek met een 'child consultant'. Deze 'child consultants' zijn zeer ervaren therapeuten die één of meerdere gesprekken hebben met het kind en de informatie uit deze gesprekken inbrengen in de bemiddeling. Ook in dit model is het niet de bemiddelaar zelf die een gesprek heeft met het kind. En dat is onder andere zo omwille van de mogelijke rolverwarring bij de ouders over uw precieze taak als bemiddelaar.

- ***Overwegingen vanuit uw rol als bemiddelaar***

Internationaal is men het erover eens dat een bemiddelaar geen inhoudelijke standpunten inneemt, geen voorkeuren uitspreekt over het standpunt van een ouder en geen advies geeft. Als u zelf met het kind spreekt is het een grote opgave om buiten elke inhoud te blijven. Ouders komen immers bij u met meningsverschillen over wat ze zullen beslissen voor hun kinderen. Als u een gesprek hebt met het kind zijn er na het gesprek uiteraard verwachtingen bij de

ouders over het resultaat van dat gesprek. De kans dat ouders u als een soort scheidsrechter gaan zien is reëel.

Informatie uit het gesprek met het kind inbrengen tijdens een bijeenkomst met de ouders zonder ook maar enige voorkeur voor bepaalde regelingen te laten blijken, is een delicate opdracht. Er blijven voor zorgen dat de ouders zelf in volle autonomie beslissingen nemen wordt moeilijk. Informatie geven zonder dat het overheelt naar advies is niet meer evident. Kortom, het maken van een bemiddelingscontext komt onder vuur te liggen.

• **Overwegingen vanuit competenties**

Zowel Grimes en McIntosch (2004) als Sanchez en Kibler-Sanchez (2004) beschrijven uitvoerig over welke competenties iemand moet beschikken om gesprekken met kinderen te hebben. De lijst is indrukwekkend en wordt naarmate men meer en meer ervaring heeft met ‘kindgesprekken’, alleen maar langer.

Een voorbeeld van de competenties waarover men minimaal moet beschikken volgens Grimes en McIntosch (2004):

Bij Child inclusive is er een groot risico dat u er niet in slaagt om het kind los te koppelen van ‘de verantwoordelijkheid krijgen’ in het nemen van beslissingen. Het risico is groot dat een gesprek met de kinderen afglijdt naar achteraf aan de ouders vertellen wat hun kind wenst en dit is uit den boze. Mensen die met kinderen spreken moeten zeker over de volgende vaardigheden en kennis beschikken:

- *basiskennis van ontwikkelingspsychologie van kinderen;*
- *basiskennis van de gevolgen van familietrauma op kinderen*
- *zich comfortabel voelen en kunnen communiceren met kinderen van alle leeftijden o.a. via productieve technieken, tekeningen en speelgoed;*
- *Een sterk vermogen om therapeutische processen op te zetten;*
- *Ervaring en vaardigheden in het werken met hoog conflictueuze situaties;*
- *Sterke vaardigheden in het vertalen van heel complex materiaal aangereikt door kinderen in zinvolle feedback voor ouders;*
- *De vaardigheden om een kindgericht therapeutisch gesprek met ouders te voeren, weten wat wel en wat niet te zeggen en waarom wel of niet;*
- *Een manier hebben om naar ‘ander, afwijkend’ gedrag van ouders te kijken;*

Hiervoor is intensieve: extra opleiding en supervisie noodzakelijk.

Een therapeut

Wanneer tijdens de bemiddelingsprocedure het kind een gesprek heeft met een therapeut, dan kunnen de tussenkomen van deze therapeut bijdragen voor ouders en kind tot zinvolle conversatie tussen ouders en kind, of net niet. Een individugerichte therapeut die het kind ondersteunt om te spreken met zijn ouders stimuleert de ouder-kindrelatie. Een individu gerichte therapeut die spreekt met het kind met als doel dat het kind daar alles kwijt kan en hierdoor minder behoefte heeft om met zijn ouders te spreken verzwakt mogelijks het spreken tussen ouder en kind. Als u zelf tijdens de bemiddelingsprocedure verwijst naar een therapeut, is het zinvol om na te gaan of deze therapeut goed op de hoogte is van ouderschapsbemiddeling en bereid is uw rol te ondersteunen. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat de therapeut weet dat u geen advies geeft over het belang van het kind of ouders niet confronteert met wat ze niet goed doen. Het is nodig dat de therapeut weet dat u op zoek bent naar het versterken van de conversatie tussen ouder en kind. Het is nodig dat de therapeut weet dat u dit probeert te doen door de ouders te erkennen in wat ze goed doen als ouders en niet door hen te confronteren met wat ze beter zouden moeten doen.

Het is zinvol om op voorhand duidelijke afspraken te hebben met de therapeut, de ouders en het kind over wat er gebeurt met de inhoud uit de gesprekken van het kind/de ouders met de therapeut. Bijvoorbeeld over wat er wel en niet zal gebeuren met informatie uit de therapie in de bemiddeling. Indien dat niet duidelijk is kan het verwarrend worden en onveilig.

Een eerste mogelijke valkuil is dat de informatie uit het gesprek met het kind – onbedoeld – gebruikt wordt om moeilijk lopende onderhandelingen tussen de ouders vlotter te doen lopen. Bijvoorbeeld, het kind doet uitspraken over hoeveel tijd het bij de ene en de andere ouder wil doorbrengen. Deze informatie wordt ingebracht in de bemiddeling door de therapeut zelf of via de therapeut door u. Informatie van het kind wordt aangewend om inhoudelijke beslissingen te beïnvloeden. Met andere woorden, het kind wordt in de positie gezet van een soort scheidsrechter over beslissingen van de ouders over de verblijfsregeling. Het kind krijgt mee de verantwoordelijkheid voor de beslissingen van de ouders, precies wat de meeste kinderen niet willen.

Veel kinderen die dergelijke inhoudelijke uitspraken doen willen eigenlijk niet mee beslissen. Als kinderen dergelijke uitspraken doen, toont dit vaak dat ze een gemis hebben aan conversatie met hun ouders. Dat ze twijfelen of er voldoende rekening zal gehouden worden met wat zij belangrijk vinden. Ook hier is de oplossing meestal niet het inhoudelijke standpunt van het kind als

scherprechter gebruiken. Op zoek gaan naar hoe zinvolle conversatie tussen ouders en kind kan gestimuleerd worden, blijft belangrijk.

Een tweede valkuil is de therapeut of de bemiddelaar die op basis van informatie uit het gesprek met de therapeut de ouders confronteert met de moeilijkheden die het kind ervaart. Ouders confronteren heeft meestal een omgekeerd effect. Ouders 'doen inzien' heeft vaak een verlamrend effect.

De ouders spreken met hun kind

Hoe spreken wij met ons kind?

U houdt er rekening mee hoe de ouders zelf kijken naar en denken over praten met hun kind. U vertrekt best niet vanuit '*ik zal jullie uitleggen hoe jullie de situatie het beste met jullie kinderen aanpakken*'. U vertrekt best niet vanuit de positie van deskundige om uw specifieke rol als bemiddelaar niet in het gedrang te brengen.

TIPS

- Stel geïnteresseerde vragen om zicht te krijgen op het beeld van het kind en het beeld van de ouders over spreken met elkaar.
- Als u merkt dat de ouders het moeilijk vinden of twijfelend, of weigerachtig zijn, erken hen in het feit dat dit moeilijk is.
- Stel de ouders vragen over waar zij behoefte aan hebben als het gaat over luisteren en praten en over waar zij denken dat de kinderen behoefte aan hebben.
- Stel luisteren en praten niet voor als het enige juiste. Draai met de ouders een filmpje over wat volgens hen mogelijke voor- en nadelen zijn van veel te praten en mogelijke voor- en nadelen zijn van dit niet veel te doen.

TUSSENKOMSTEN BEMIDDELAAR

- *Als er in het verleden iets moeilijks of ingrijpends gebeurde, wat zijn jullie gewoontes tot hiertoe met de kinderen?*
- *Als jullie kind geconfronteerd wordt met iets wat moeilijk is voor hem/haar, wat merkt u dat uw kind dan helpt?*
- *Doet jullie kind gemakkelijk uitspraken als jullie bijvoorbeeld een conflict hebben gehad? Wat merkt u dat hij/zij dan doet?*
- *Bent u iemand die vooral met woorden spreekt of hebt u ook of vooral andere manieren om met uw kind te spreken? Sommige ouders vragen bij-*

voorbeeld aan hun kind om een tekening te maken en komen op die manier te weten wat er bij hun kind leeft.

- *Begrijp ik het goed dat jullie wat twijfels hebben over het feit of het wel goed is om daar rechtstreeks met hen over te spreken? Ik hoor u, mijnheer, precies zeggen: 'Als vader denk ik dat het wel goed zou zijn om dat te doen, maar ik aarzel en vind dit niet gemakkelijk'. Ik hoor u, mevrouw, als moeder zegge:n 'Ik vrees dat dit te belastend zou kunnen zijn voor hen'. Jullie hebben er dus duidelijk al over nagedacht wat het voor hen zou betekenen om daar met hen over te spreken. Op zich houden jullie eigenlijk al rekening met wat jullie denken dat voor hen belangrijk is. Denken jullie dat jullie kinderen ook weten dat jullie zich daarvoor inzetten?*
- *Ik denk te merken dat u, mevrouw, als moeder meer de gewoonte hebt om te spreken met uw kind door het dingen te laten ondervinden, bijvoorbeeld door eens extra te knuffelen of een knipoog te geven. Klopt dit?*
- *Stel dat jullie af en toe extra tijd zouden nemen om op een niet te officiële manier met hen te praten, wat denken jullie dat de voor- en nadelen daarvan voor hen zouden zijn?*

Scenario maken

Sommige ouders hebben nood aan nog wat extra ondersteuning alvorens de stap te zetten om in het praten met hun kinderen verder te gaan. Een concreet scenario maken kan hen ondersteunen om die stap te zetten.

U kunt extra ondersteuning bieden bij het opzetten van dit scenario. Door vragen te stellen, door afspraken te maken, door te wikken en te wegen. Ouders zijn geregeld aarzelend omdat ze niet goed weten hoe eraan te beginnen.

Als u dit doet is het aangewezen om dit opnieuw niet vanuit een belerende manier te doen en niet met de bedoeling om over te nemen van de ouders.

Het professorenfilmpje voorstellen

Het professorenfilmpje bekijken kan een hulpmiddel zijn om 'praten met de kinderen' voor de ouders bespreekbaar te maken.

De site Tweehuizen voorstellen

De meeste ouders willen naar hun kinderen luisteren en met hen spreken. Het is echter niet altijd even evident om onderwerpen te kiezen en manieren van spreken te vinden. Zoals al beschreven vinden zowel kinderen als ouders op de

site Tweehuizen heel wat onderwerpen om over te spreken. Ouders kunnen zelf surfen en op die manier inspiratie opdoen. Kinderen kunnen surfen, ofwel alleen ofwel samen met hun ouders. Het is niet van belang wat de inhoud is. Het belangrijkste is dat er inspiratie wordt opgedaan om te komen tot conversatie tussen ouders en kind.

TIPS

- Bied de site aan als één van de mogelijkheden om inspiratie op te doen vanuit het idee dat het vaak niet gemakkelijk is voor ouders om met hun kinderen over confronterende dingen te spreken.
- Als de ouders ervoor kiezen om dit te doen, stel verdere vragen over hoe ze dit zullen doen en wat ze verwachten van elkaar.
- Bied eventueel de mogelijkheid dat u als bemiddelaar samen met hen een aantal facetten doorneemt. Soms hebben ouders totaal verschillende bedenkingen bij wat ze zien of lezen. Doornemen van informatie kan soms voor bijkomende meningsverschillen zorgen.
- Als ouders beslissen om te surfen, bespreek op voorhand wat ze achteraf in dit verband van u verwachten.

TUSSENKOMSTEN BEMIDDELAAR

- *Ik denk te verstaan dat jullie beiden jullie kinderen willen ondersteunen door met hen te praten en naar hen te luisteren. Het is niet altijd gemakkelijk om dit te doen, want waarover gaat u de conversatie aan en waarover niet? Het is een vraag die bij veel ouders opduikt. Interesseert het jullie om wat inspiratie op te doen via het internet?*
- *Wanneer denken jullie hiervoor tijd te kunnen maken?*
- *Denken jullie dat het zinvol is om daarover dan onderling verder van gedachten te wisselen?*
- *Verwachten jullie reactie van elkaar over wat jullie gelezen of gezien hebben?*
- *Ik denk te horen dat jullie beiden heel bewust bezig zijn met wat voor jullie kind belangrijk is. Jullie hebben dan ook allebei een duidelijk idee. Soms zijn die ideeën ook vrij verschillend. Die verschillende meningen hoeven op zich geen probleem te zijn. Denken jullie dat het zinvol is om tijdens deze bijeenkomst samen naar het professorenfilmpje te kijken en jullie verschil in idee over wat nodig is voor jullie kind achteraf samen verder te bekijken?*
- *Jullie hebben afgesproken om in de loop van de periode tussen deze bijeenkomst en de volgende een aantal onderwerpen van de site te bekijken*

alsook het professorenfilmpje. Wat verwachten jullie nadien van mij? Lijkt het jullie nodig om hier samen op terug te komen?

- *Jullie hebben afgesproken om beiden apart naar de site te surfen. Gaan jullie het daar achteraf met elkaar over hebben? Gaan jullie wat in jullie opkwam met elkaar bespreken Of of wat lijkt jullie zinvol?*

Als de bemiddelaar met het kind spreekt...

Voorwaarden

Als u in overleg met de ouders vindt dat het zinvol is om zelf met het kind te spreken, is het aan te raden om hier een aantal weloverwogen stappen in te zetten en niet zomaar over te gaan tot dit gesprek. Uit internationale literatuur blijkt dat het afgeraden wordt dat de bemiddelaar spreekt met het kind over zijn/haar bekommernissen en dat diezelfde bemiddelaar dan deze bekommernissen invoert in een gesprek met de ouders.

Op voorhand een duidelijk doel bepalen van het gesprek is nodig om achteraf te kunnen zien of u ook het gewenste effect heeft. Indien uw doel is 'conversatie tussen ouders en kind bevorderen' is een goede voorbereiding belangrijk. Als voorbereiding kunt u eerst en vooral tijd nemen om te bekijken of het mogelijk wordt om de voorwaarden te scheppen die nodig zijn om het gesprek te kunnen laten doorgaan. Vooraleer bijvoorbeeld in te gaan op de vraag van de ouders aan u om met het kind te spreken, is het nodig voor uzelf een antwoord te hebben op een aantal vragen.

• Vragen om voor uzelf te beantwoorden:

- *Is dit de enige mogelijkheid die open blijft en waarom?*
- *Zal het achteraf voor u nog mogelijk blijven om de algemene bemiddelingsprincipes te realiseren?*
- *Blijft u binnen de grenzen van uw bemiddelingsopdracht?*
- *Zal het voor de ouders mogelijk zijn om u achteraf te blijven zien als de bemiddelaar die even goed werkt voor hen beiden?*
- *Zal het voor de ouders mogelijk zijn om u achteraf te zien als iemand die geen inhoudelijke stelling inneemt?*
- *Vragen de ouders zelf naar een gesprek en van waaruit?*
- *Zijn de ouders het erover eens dat u met het kind spreekt?*

- *Denkt u dat overnemen van de ouders een positieve invloed zal hebben op de mogelijkheid voor ouders en kind om zinvolle conversatie te voeren?*
- *Wat kan de meerwaarde zijn van dat gesprek zelf te hebben i.p.v. de ouders?*
- *Zijn de ouders het eens over wat het doel is van het gesprek?*
- *Is er duidelijkheid en een akkoord over wat er achteraf gebeurt met de informatie uit het gesprek?*
- *Is het duidelijk voor de ouders wat u wel en niet zult bespreken met het kind?*
- *Is het duidelijk voor de ouders dat u niet zult peilen naar inhoudelijke standpunten van het kind?*
- *Hebt u voldoende garanties dat het kind niet in een situatie zal terechtkomen waarbij zijn/haar informatie gebruikt wordt om het meningsverschil/conflict tussen de ouders op te lossen?*
- *Hebben de ouders er zicht op of het kind dit gesprek wil?*
- *Hebben de ouders er zicht op wat de verwachting is van het kind i.v.m. een gesprek?*
- *Beschikt u over de nodige competenties om dit gesprek zelf te doen?*

Als uw antwoorden op deze vragen van die aard zijn dat het volgens u zinvol is om zelf met het kind te spreken, dan kunt u aan de volgende stap beginnen.

De volgende stap is de voorbereiding van het gesprek met het kind tijdens een gesprek met de ouders. Tijdens de voorbereiding is het de bedoeling om samen met de ouders een aantal afspraken te maken. Deze afspraken zijn minimale voorwaarden om een context te maken voor een zinvol gesprek met het kind. Zonder dat deze minimale voorwaarden vervuld zijn, is het risico reëel dat het gesprek niet bijdraagt om het gestelde doel te bereiken.

• **Minimale voorwaarden**

- Beide ouders gaan akkoord dat dit gesprek plaatsheeft. Zonder akkoord is het risico groot dat het kind gekneld zit in dit meningsverschil.
- Beide ouders zijn bereid om samen of apart ongeveer dezelfde uitleg te geven over het waarom en het doel van het gesprek. Indien hierover op voorhand niets gezegd wordt aan het kind is de kans groot dat de context voor het kind te onveilig is.
- Beide ouders zijn bereid om aan hun kind duidelijk te maken dat zij akkoord gaan met dit gesprek.
- Beide ouders zijn bereid om op voorhand aan het kind uit te leggen dat het niet de bedoeling is dat het kind beslissingen neemt.

- Beide ouders gaan akkoord dat er na het gesprek met het kind een gesprek volgt met de ouders om hen feedback te geven.
- Beide ouders engageren zich om na de feedback met u ook een gesprek te hebben met hun kind.
- Beide ouders zijn akkoord dat u als bemiddelaar het kind stimuleert om met zijn ouders te spreken over dat waar het graag zou over spreken.

• ***Mogelijke onderwerpen om te bespreken tijdens het voorbereidende gesprek met de ouders***

- **Zoeken naar een uitleg die beide ouders, samen of elk apart, aan hun kind willen geven over het doel en het waarom van het gesprek.**

Een mogelijke uitleg: *Mama en papa hebben al verteld dat we bij iemand gaan om ons te helpen om alles te regelen voor het apart wonen, een bemiddelaar. Mama en papa willen niet alleen met de bemiddelaar spreken maar ook met jou. Mama en papa vinden dit niet altijd gemakkelijk en dit is ook niet altijd zo gemakkelijk voor jou. Mama en papa hebben gemerkt dat het soms gemakkelijker is als de bemiddelaar ons helpt om over sommige dingen te spreken. Mama en papa denken dat de bemiddelaar misschien ook jou kan helpen om over een aantal moeilijke dingen te spreken. Achteraf kunnen we dan proberen om samen over van alles en nog wat te praten.*

- **Zoeken naar een uitleg die beide ouders, samen of apart, willen geven, zodanig dat het kind het gevoel heeft toestemming te krijgen om te spreken.**

Een mogelijke uitleg: *Mama en papa zouden het prettig vinden als jij wil spreken met de bemiddelaar over de dingen die jij je afvraagt, waar jij je misschien zorgen over maakt, die misschien moeilijk zijn om met mama en papa te bespreken. Misschien doet mama soms dingen die jij niet leuk vindt, of misschien doet papa dingen die jij niet zo prettig vindt. Dat kan gebeuren en mama en papa vinden het goed als jij over die dingen spreekt met de bemiddelaar. De bemiddelaar kan ons dan helpen om daar later samen over te spreken.*

- **Zoeken naar een uitleg die beide ouders, samen of apart, willen geven aan hun kind over wat er met de informatie uit het gesprek met de bemiddelaar zal gebeuren.**

Een mogelijke uitleg: *Mama en papa hebben met de bemiddelaar afgesproken dat, als er dingen zijn die jij graag eens zegt tegen iemand maar liever niet tegen ons, dat je dat tegen hem kunt zeggen. Mama en papa zullen ook*

nog met de bemiddelaar spreken opdat hij ons helpt om meer over die dingen te kunnen spreken.

Als er over de minimale voorwaarden, over welke uitleg de ouders aan hun kind zullen geven en over het verdere verloop, een akkoord is, dan kan de afspraak worden gepland.

Waartoe?

Aangezien uw doel is 'het praten tussen ouders en kind te steunen', heeft dit gevolgen voor de inhoud van het gesprek. Het doel is niet in plaats van de ouders achterhalen wat bij het kind allemaal leeft, om dit dan later tijdens de bemiddeling te gebruiken. Het doel is iets doen waardoor het effect op het kind is dat het zich gesteund voelt om te 'spreken met woorden'.

• *Kind krijgt informatie over bemiddeling*

Het is de bedoeling dat het kind een positief gevoel overhoudt aan 'spreken met woorden'. De inhoud waarover gesproken wordt op zich is niet het belangrijkste. De doelstelling - het kind stimuleren om later (meer) met woorden te spreken - staat op de voorgrond.

Door uit eigen initiatief informatie te geven over hoe het eraan toegaat in bemiddeling, geeft u de boodschap dat u naar het kind kijkt als 'volwaardig'. De site Tweehuizen kan hier een handig hulpmiddel zijn. Afhankelijk van de leeftijd van het kind kunt u eventueel samen met het kind bepaalde stukken van de Kindersite of de Jongersite doorlopen en er samen over praten. In de loop van dit deel van het gesprek is het zinnig om impliciet na te gaan of het doel van het gesprek voor het kind duidelijk is, of het de uitleg gekregen heeft van de ouders en of het kind het gevoel heeft de toestemming te hebben van beide ouders om te spreken.

TIPS

- Start het gesprek niet met vragen te stellen over de specifieke situatie van het kind. Begin vooral met aan te tonen dat u er bent voor het kind en het kind er niet is voor u. Het kind moet niet helpen een probleem van u of van de ouders op te lossen.
- Herinner het kind aan de afspraak die gemaakt werd, dat wat het zegt niet automatisch ook besproken wordt met de ouders. En dat u op het einde van

het gesprek met het kind zult bekijken wat wel en niet aan de ouders gezegd wordt.

- Probeer een hulpmiddel zoals de site Tweehuizen te gebruiken om zo het gesprek niet te zwaar te beladen en om het gesprek breder te maken dan alleen maar de situatie van het kind.
- Spreek niet te veel over ‘uw mama en papa’, maar wel over ‘mama’s en papa’s die apart gaan wonen’, ‘voor veel kinderen is’, ...

TUSSENKOMSTEN BEMIDDELAAR

- *Ik zou je een beetje willen vertellen wat een bemiddelaar zo allemaal doet. Mama’s en papa’s komen naar mij omdat ze het belangrijk vinden om te spreken over... Het is misschien wel leuk voor jou dat jij ook weet waar je mama en papa naartoe gaan als ze zeggen dat ze weg moeten omdat ze naar de bemiddelaar gaan.*
- *Het is niet altijd gemakkelijk voor mama’s en papa’s om alles te regelen als ze apart gaan wonen. Ze moeten van alles afspreken en aan heel veel dingen denken. Omdat ze niets zouden vergeten of omdat ze niet altijd over alles hetzelfde denken is het soms gemakkelijker voor mama’s en papa’s om daar met een bemiddelaar over te spreken.*
- *Misschien vraag jij je wel af: ‘Wat doe jij dan als bemiddelaar als mijn mama en mijn papa naar hier komen’. Is het goed als ik je daar iets over vertel?*
- *Kijk, als je mama en papa komen dan zit je papa meestal daar en je mama meestal daar. Ik vraag dan meestal hoe het met hen gaat en waarover zij willen spreken. Ik vraag dan ook hoe het met jou gaat. Dan...*
- *Op het internet bestaat er een leuke site waar je van alles te weten kunt komen over wat papa’s en mama’s allemaal moeten regelen, wat kinderen zich meestal afvragen of waar ze mee bezig zijn, en ook wat een bemiddelaar doet. Zullen we daar even naar kijken? Misschien kunnen we er dan samen verder over praten? Misschien zijn er ook wel dingen die jij je afvraagt?*

• **Kind merkt inzet van ouders**

Het kind kan zich goed voelen als het ook zicht heeft op de inzet van zijn ouders voor hem/haar. Uiteraard merkt u als bemiddelaar tijdens de bijeenkomsten met de ouders wat ouders ook anders, meer en beter zouden kunnen doen. Kind en ouders kunnen zich ondersteund voelen om te babbelen en te luisteren als ze vooral elkaars inzet zien. Dit draagt bij tot een gevoel van verbondenheid tussen hen. Positieve invloed van ouders op het kind en ook van het kind op de ouders kan gestimuleerd worden door te benadrukken wat ze wel doen of

waar ze wel in slagen. Kind en ouders kunnen zich vrijer voelen om wederzijds bewust te kiezen om elkaar te beïnvloeden als de positieve facetten naar voren worden gehaald. Het accent leggen op het probleem maakt vaak meer onzeker en veroorzaakt aarzeling en ondersteunt niet om te praten en te luisteren naar en met elkaar.

TIPS

- Bereid u voor door een lijstje te maken met de inzet van de ouders.
- Bekijk samen met het kind of het de inzet die u benoemt herkent. Geef voorbeelden die uw uitspraken over inzet illustreren.
- Vraag het kind of het dit thuis ook soms merkt. Met andere woorden help het kind die inzet thuis ook herkennen.
- Stel het kind voor om, de volgende keer dat het dit thuis merkt, ook hier aan zijn ouders iets over te zeggen.

TUSSENKOMSTEN BEMIDDELAAR

- *Ik heb nu een paar keer met je mama en je papa gesproken en ik heb toch wel een aantal dingen gemerkt. Mag ik je daar iets over vertellen?*
- *Ik heb gemerkt dat je mama en papa heel hard hun best doen om goede afspraken te maken. Soms is het wel lastig voor hen want ze gaan niet altijd meteen over alles akkoord. Je mama en papa vinden het belangrijk om de dingen echt goed te regelen en soms is het daarom nodig om te discussiëren en zelfs ruzie te maken. Maar dat duurt meestal niet zo lang en dan kunnen ze weer gewoon praten met elkaar. Merk jij dat thuis soms ook?*
- *Je mama en papa vinden het belangrijk om ook te weten wat jij allemaal denkt en wat jij je afvraagt. Ze hebben mij daarom ook gevraagd om dit gesprek met jou te voeren. Soms weten je mama en papa niet goed wat jij je allemaal afvraagt. Ze willen je geen pijn doen en vragen zich soms af hoe ze daar het beste voor zorgen.*
- *Ik heb gemerkt dat je papa soms een beetje ongeduldig is. Hij wil dat het vooruitgaat. Hij vindt het belangrijk dat het voor jou zo snel mogelijk duidelijk is hoe het voor jou zal zijn. Je mama wil soms een beetje trager gaan, ze wil vooral goed nadenken alvorens te beslissen.*

• **Kind verwoordt vragen**

U wilt het kind stimuleren om 'te spreken met woorden'. Doe dat best niet door het kind te proberen overtuigen. Net zoals u steeds vertrekt van het beeld

dat ouders over een bepaald thema hebben, is het ook de bedoeling om nu te vertrekken van het beeld dat het kind heeft. Respect voor het beeld dat bij het kind leeft is uiteraard een voorwaarde. Het is niet de bedoeling om het kind iets bij te leren, of het iets te doen inzien. Door spiegelen te werken, namelijk door zelf te praten en te luisteren, kunt u het kind stimuleren om zelf met zijn ouders te spreken met woorden.

TIPS

- De site Tweehuizen kan een aanknopingspunt zijn om te bekijken welke vragen er bij het kind leven.
- Stel geen vragen vanuit wat het kind een probleem vindt, maar meer genuanceerd vanuit wat het moeilijk vindt en wat het gemakkelijk vindt om over te spreken.

TUSSENKOMSTEN BEMIDDELAAR

- *We hebben nu al een beetje gepraat. Hoe sta jij eigenlijk tegenover babbelen over van alles en nog wat dat te maken heeft met apart gaan wonen, dat interesseert mij wel. Vind jij het goed als we daar verder over spreken?*
- *Zijn er soms momenten dat jij denkt: 'Ik zou daar wel willen over babbelen met mama of papa maar ik weet niet goed of ze dat wel goed vinden?'*
- *Over welke dingetjes kan je gemakkelijk praten?*
- *Over welke dingetjes kan je moeilijker praten?*
- *Stel dat je over dat ene moeilijke dingetje toch zou proberen te praten, wat denk je dat mama en papa daarvan zouden vinden?*
- *Vind je het goed om samen te zoeken of we een manier kunnen vinden waarvan jij zegt, 'Ha ja, als ik het zo zou zeggen dan zou het misschien wel lukken.'*

Nabespreking met de ouders

Om af te ronden is het zinnig om na het gesprek met het kind tijdens een volgende bijeenkomst met de ouders verslag te brengen over het gesprek met het kind. Nog zinvoller is om na het gesprek met het kind meteen ook een nabespreking met de ouders te doen. Een andere mogelijkheid is dat u het gesprek zoals beschreven niet apart hebt met het kind, maar het gesprek organiseert met ouders en kind samen. Ook indien het gesprek plaats heeft met ouders en kind samen blijft de doelstelling 'informerend'. Een context maken waarin zowel ouders als kind ervaren dat het lukt om te praten en dat het iets oplevert.

Indien u het gesprek apart met het kind hebt gehad is het de bedoeling om tijdens het geven van feedback aan de ouders vooral iets te vertellen over de inzet van het kind. Tijdens gesprekken met kinderen komt u meestal veel te weten over hoe het kind zich probeert in te zetten. Meestal heb u ook gehoord wat het kind gemakkelijk of eerder moeilijk vindt om over te spreken. Het is niet de bedoeling om tijdens dit gesprek beleerend te zijn, of te spreken in termen van problemen. Het is de bedoeling om ervoor te zorgen dat ook de ouders zin hebben en zich zekerder voelen om met hun kind te spreken.

Als een therapeut met het kind spreekt...

Wat kan een bemiddelaar doen?

Willen wij beroep doen op een therapeut?

- ***Wat kan een therapeut doen?***

Een ouderschapstherapeut

Een ouderschapstherapeut kan ouders (één of beide) en kind helpen manieren te zoeken om te spreken met woorden. Een ouderschapstherapeut kan ouders en kind helpen om elkaar beter te begrijpen. Hij/zij doet ouders stilstaan bij de beleving van hun kind. Hij kan de inzet van het kind zichtbaar maken voor de ouders en de inzet van de ouders zichtbaar maken voor het kind. Zelfs wanneer het apart gaan wonen in een sfeer van overleg verloopt, kan het kind het moeilijk krijgen. Soms geven ouders zonder het te beseffen de boodschap dat het kind beter niet te veel spreekt. Kinderen proberen meestal hun ouders op allerlei manieren te helpen. Deze inspanningen kunnen het kind doen groeien, op voorwaarde dat het er erkenning voor krijgt. Soms zet het kind zich in door te proberen niet te veel te spreken in de hoop dat zijn ouders daardoor niet worden belast. Soms is het voor het kind of voor de ouders niet mogelijk om te spreken met woorden. Een ouderschapstherapeut helpt hen om tot zinvolle conversatie te komen.

Een kindtherapeut

Een kindtherapeut kan het kind helpen om te spreken over wat het voelt en denkt. Hij kan het kind stimuleren om met zijn ouders te spreken over wat het voelt en denkt. Soms beperken kindtherapeuten zich tot spreken met het kind zonder verdere stappen te zetten naar de ouders.

Sommige kinderen hebben behoefte aan een plaats waar ze kunnen ventileren zonder dat ze er meteen behoefte aan hebben dat er verder iets mee gebeurt.

- ***Wanneer kan verwijzen naar een ouderschapstherapeut zinvol zijn?***

Als ouders apart gaan wonen is het normaal dat kinderen zich bij momenten rot, teleurgesteld, mislukt, verdrietig, vijandig, bekneld, schuldig, afgewezen, verraden, belazerd, in de steek gelaten, woedend, ziek, beschaamd, alleen, ... voelen. Deze lastige gevoelens horen bij een scheiding. Als u merkt dat deze gedachten en gevoelens er zijn, weet, dat is normaal. Emotionele last is ook niet a priori een probleem. Hebben ouder en kind een manier om met deze moeilijke inhouden om te gaan, dat is belangrijk. Een kind dat last ervaart is daarom geen kind met problemen. Ergens last van hebben, duidt eerder op: betrokken zijn, ermee zitten, de relatie belangrijk vinden.

Als ouders zelf aangeven dat ze er niet uitgeraken, als ouders aangeven dat het niet lukt om met het kind te praten, dan kan het zinvol zijn om door te verwijzen naar een therapeut. De aanleiding kan dus zijn: zelf geen manier vinden om te spreken, geen manier vinden om een gesprek met het kind te beginnen. Als u zich afvraagt of ouder en kind er wel uit geraken kunt u daar vragen over stellen. Soms vinden ouders en kind geen manier om over de moeilijke en zelfs over de minder moeilijke gedachten en emoties tot een zinvolle conversatie te komen. Soms ligt dit te moeilijk voor het kind. Soms ligt het te moeilijk voor één of beide ouders. Soms ligt het voor iedereen moeilijk. Een ouderschapstherapeut kan samen met hen zoeken naar manieren die bij hen passen en die hen liggen.

- ***Hoe verwijzen naar een therapeut?***

Het vertrekpunt om te verwijzen is best niet 'het conflict moet verminderen' of 'er zijn problemen, u zou beter naar een therapeut gaan.' Mensen die een therapeut raadplegen zijn niet mislukt of hebben geen enorm probleem. Door 'spreken met woorden' bespreekbaar te maken, hebt u het er met hen over of zij en hun kind uit de startblokken geraken en een gesprek kunnen beginnen. Als de ouders geïnteresseerd zijn om hier meer over te horen, kunt u informatie geven over wat een therapeut kan doen.

Heb ik mijn doel bereikt?

Komt het effect overeen met mijn bedoeling?

Is het effect van mijn handelen dat het kind kan 'spreken met woorden'?

Als ouders in de loop van de bemiddeling nadenken over 'luisteren en praten met hun kind', dan vergroot de kans dat die ouders dit ook effectief gaan doen. Als de ouders met hun kind spreken, vergroot de kans dat het kind kan spreken over wat het voelt en denkt. Als het kind kan spreken over wat het voelt en denkt, vergroot de kans dat het ervaart dat het goed is om met woorden te spreken. Als u als bemiddelaar 'spreken met het kind' bespreekbaar maakt, bent u goed aan het werk voor het kind.

U vraagt zich dus af: *is het effect van mijn handelen dat het kind kan spreken met woorden?*

• **Wat kan ik observeren?**

- Ouders en kind praten met elkaar
- Zijn de ouders geïnteresseerd om dit met u te bespreken?
- Hebt u toestemming van de ouders om buiten uw strikte bemiddelingsopdracht te gaan?
- Wat zijn de gewoontes van ouders en kind om te praten?
- Kennen de ouders hulpmiddelen om praten te bevorderen?
- Hebben de ouders vragen bij het gebruik van de hulpmiddelen?
- Hebben de ouders zelf voldoende taal om te praten?

• **Ik praat met het kind**

- Is er aan de voorwaarden om dit gesprek te hebben voldaan?
- Is er een akkoord over een gesprek?
- Is er een akkoord over de bedoeling van het gesprek?
- Heeft het kind uitleg gekregen over de bedoeling van het gesprek?
- Komt uw rol als bemiddelaar in het gedrang als u dit gesprek heeft?
- Is er een akkoord over wat er gebeurt met de informatie uit het gesprek?
- Is het veilig genoeg voor het kind om een gesprek te hebben?
- Gaan de ouders akkoord om een feedbackgesprek te hebben?
- Is het duidelijk voor de ouders dat u zich onthoudt van de inhoud van de onderhandelingen?
- Zijn de ouders zelf vragende partij voor een gesprek en van waaruit?

- ***Therapeut praat met het kind***

- Is extra hulp om te kunnen spreken met woorden nodig?
- Zijn de afspraken over wat er met de informatie gebeurt duidelijk?
- Zijn de ouders vragende partij om extra hulp te krijgen?
- Is er een akkoord over de extra hulp?
- Is de betekenis van extra hulp duidelijk?
- Is het duidelijk voor de ouders wat de relatie tussen u en de therapeut is?
- Voelen de ouders zich bij het doorverwijzen voldoende gerespecteerd als ouder?

- ***Wat kan ik meer of minder of anders doen?***

- Inzet van de ouders benoemen;
- Gebruik van de hulpmiddelen begrijpelijk maken;
- Het zelfbeeld van de ouders positief bekrachtigen
- De ouders via vragen helpen reflecteren over het belang voor het kind van 'spreken met woorden';
- Vertrouwen in zelf luisteren en spreken stimuleren.

- ***Ben ik in valkuilen getrapt?***

- Heb ik zelf inhoudelijke uitspraken gedaan?
- Heb ik overgenomen van de ouders?
- Heb ik voorkeuren laten blijken?
- Heb ik afkeuring laten blijken?
- Ben ik buiten mijn mandaat gegaan?
- Heb ik dingen opgedrongen?

Dit boek werd in grote mate geïnspireerd door onderzoek van prof. Buysse in Vlaanderen en door onderzoek van dr. Neale aan de universiteit van Leeds. We ronden het boek af met een citaat van **Bren Neale** (2002).

'As a starting point, the debate over children's participation would need to be reframed ... In particular, practitioners would need to abandon their pre-conceived ideas about welfare and rights and, instead, cultivate a healthy degree of uncertainty about what individual children might need or want... More broadly, it could provide an effective framework for fostering meaningful communications between adults and children, both within and outside their families.'